

فهرست

۱۳	تشکر و قدردانی	۱۳
۱۵	پیشگفتار	۱۵
۱۹	مقدمه	۱۹
فصل اول: مفهوم بحران هنر		
۲۷	بحران هنر در دنیای جدید	۲۷
۲۷	۱-۱- مفهوم بحران هنر در نگاه مورخین و اندیشمندان	۲۷
۳۰	۲-۱- بحران هنر در جامعه کنونی	۳۰
۳۳	۳-۱- بحران موسیقی در برخورد با رسانه	۳۳
فصل دوم: مبانی نظری سنت‌گرایان (مفاهیم اولیه)		
۴۹	۲- مفاهیم مربوط به جریان سنت‌گرایی	۴۹
۵۰	۱-۲- مفهوم سنت	۵۰
۵۲	۲-۲- سنتی و سنت‌گرا در معنایی عام	۵۲
۵۳	۳-۲- سنت‌گرایی در معنایی خاص	۵۳
۵۴	۴-۲- انسان مدرن یا متجدد	۵۴
۵۶	۵-۲- تفاوت مدرنیته و مدرنیسم (یا تجددگرایی)	۵۶
۵۷	۶-۲- تفاوت بین سنت‌گرا، مدرنیست و پست‌مدرنیست	۵۷
۵۸	۲-۶-۱- مفهوم عقل استدلال‌گر، عقل جزئی	۵۸
۵۸	۲-۶-۲- تفاوت تعقل با ادله‌تراشی (عقلی مسلکی)	۵۸

۷-۲- انواع عقل در منظر سنت‌گرایان (تفاوت عقل جزئی یا استدلال‌گر و عقل کلی یا ۶۰

۸-۲- دین در منظر سنت‌گرایان ۶۲

فصل سوم: مدعیات اصلی سنت‌گرایان ۷۱

۱-۳- وحدت متعالی ادیان ۷۱

۱-۱-۳- ساحت ظاهری و ساحت باطنی ۷۳

۲-۳- ریشه وحدت متعالی ادیان و تصوف ۷۷

۳-۳- دسته‌بندی ادیان ۷۷

۴-۳- نگرش مابعدالطبیعی و انسان‌شناسی در نظر سنت‌گرایان ۷۸

۱-۴-۳- ذومراتب بودن واقعیت ۷۹

۲-۴-۳- انسان‌شناسی از دیدگاه سنت‌گرایان ۸۱

۵-۳- حکمت خالده یا فلسفه جاودانه ۸۳

۱-۵-۳- ربط مابعدالطبیعه به حکمت خالده ۸۶

۶-۳- اخلاق از منظر سنت‌گرایان ۸۸

۱-۶-۳- اخلاق در منظر سنتی ۸۹

۲-۶-۳- اخلاق و محیط زیست در منظر سنت‌گرایان ۹۰

۷-۳- انتقادات سنت‌گرایان به مبانی دنیای جدید ۹۳

۱-۷-۳- نقد علم جدید ۹۴

۱-۱-۷-۳- پیامدهای نگرش انسان جدید به علم جدید ۹۶

۸-۳- چستی علم قدسی و ویژگی‌های آن ۱۰۰

۲-۸-۳- روش حصول علم قدسی ۱۰۳

۳-۸-۳- نقش عقل شهودی و الهام در کسب معرفت قدسی و علم قدسی ۱۰۴

۱-۳-۸-۳- روش‌های حصول عقل شهودی ۱۰۶

۹-۳- مراحل تحصیل معرفت قدسی از دیدگاه قرآنی ۱۰۸

۱-۹-۳- نقش فضایل معنوی در معرفت و علم قدسی ۱۰۸

۲-۹-۳- نقش صور در علم قدسی ۱۰۹

فصل چهارم: هنر از منظر سنت‌گرایان ۱۱۵

۱-۴- روش بررسی و مطالعه هنر در منظر سنت‌گرایان ۱۱۵

۲-۴- طبقه‌بندی انواع هنر در نظر سنت‌گرایان ۱۱۷

۱-۲-۴- تعریف معنویت در هنر از منظر سنت‌گرایان ۱۱۸

۲-۲-۴- گونه‌های متفاوت هنر در نسبت با معنویت ۱۱۹

۳-۴- انتقاد از هنر دوران پس از رنسانس، هنر مدرن و پسامدرن ۱۲۱

۱-۳-۴- توضیح مفاهیم مدرن و هنر مدرن در مباحث سنت‌گرایان ۱۲۱

۲-۳-۴- مخالفت با نموده‌های فکری در هنر دوران پس از رنسانس ۱۲۲

فصل پنجم: تأملی در باب تعریف و محدوده‌های هنر اسلامی ۱۳۳

۱-۵- مسأله ذات‌باوری در تعریف هنر اسلامی ۱۳۳

۲-۵- مفهوم شباهت خانوادگی و کاربرد آن در تعریف‌پذیری هنر ۱۳۶

۱-۲-۵- مفهوم شباهت خانوادگی ۱۳۶

۳-۵- شباهت خانوادگی و تئوری مجموعه‌ها ۱۳۷

۲-۵- به‌کارگیری مفهوم شباهت خانوادگی در تعریف مجموعه هنر اسلامی ۱۳۷

۳-۵- توصیف هنر اسلامی ۱۴۰

۱-۳-۵- تشخیص هنر اسلامی ۱۴۰

۳-۳-۵- ویژگی‌های هنر اسلامی از دیدگاه مورخین ۱۴۵

فصل ششم: نمادپردازی و تجلی امر قدسی در هنر اسلامی ۱۵۵

مفهوم نمادپردازی یا رمزپردازی در هنر اسلامی از منظر سنت‌گرایان ۱۵۵

۱-۶- اهمیت مفهوم نمادپردازی در بررسی دیدگاه‌های سنت‌گرایان ۱۵۵

۱-۱-۶- پیش‌فرض‌های سنت‌گرایان در بحث نمادپردازی ۱۵۶

۲-۶- انواع نمادپردازی ۱۵۸

۱-۲-۶- مفهوم نمادین گنبد ۱۶۰

۲-۲-۶- اسلیمی ۱۶۳

۱-۲-۲-۶- پیشینه اسلیمی ۱۶۵

۳-۲-۶- تفسیر محراب در معماری مساجد ۱۶۷

۴-۲-۶- آینه‌کاری ۱۶۷

۵-۲-۶- نمود مفهوم وحدت در کثرت و کثرت در وحدت در شمس (خورشیدگون) ۱۶۸

۳-۶- نمادپردازی عددی ۱۶۸

۱-۳-۶- هندسه‌سازی بر مبنای اعداد ۱۷۳

۲-۳-۶- رمزپردازی با نسبت عدد طلایی ۱۷۶

۱-۲-۳-۶- نسبت طلایی در هندسه و ریاضیات ۱۷۷

۲-۲-۳-۶- مکان هندسی کعبه و نسبت طلایی ۱۷۹

۳-۲-۳-۶- نسبت طلایی در طبیعت ۱۸۰

۴-۲-۳-۶- نسبت طلایی و هنر ۱۸۰

۵-۲-۳-۶- نسبت طلایی در هنر اسلامی ۱۸۲

۴-۶- رنگ‌پردازی و مفهوم نمادین در رنگ..... ۱۸۳

فصل هفتم: خوشنویسی..... ۱۹۱

۱-۷- مقدمه..... ۱۹۱

۲-۷- اهمیت خوشنویسی..... ۱۹۲

۳-۷- معنویت در خوشنویسی..... ۱۹۶

۴-۷- علم الحروف (جفر) و خوشنویسی..... ۱۹۷

۱-۴-۷- ریشه‌های تاریخی سمبولیسم خط و مبنای مابعدالطبیعی علم الحروف..... ۱۹۹

۲-۴-۷- به‌کارگیری علم الحروف و پیشینه آن در جهان اسلام..... ۲۰۲

۵-۷- حروفیه و نقطویه..... ۲۰۳

۱-۵-۷- مدعیات اصلی حروفیه و نقطویه..... ۲۰۴

۲-۵-۷- ارتباط حروفیه و نقطویه با خوشنویسی..... ۲۰۵

۶-۷- مبنای علم الحروف از دیدگاه اندیشمندان..... ۲۰۷

۱-۶-۷- نتیجه‌گیری درباره علم جفر یا علم الحروف..... ۲۱۰

۲-۶-۷- ابهاماتی در چند و چون علم الحروف..... ۲۱۳

۷-۷- نتیجه‌گیری..... ۲۱۶

فصل هشتم: جمع‌بندی و ارزیابی دیدگاه سنت‌گرایان..... ۲۲۷

۱-۸- چند ویژگی اساسی و راهگشا در مباحث سنت‌گرایان..... ۲۲۷

۱-۱-۸- نقد علم‌زدگی..... ۲۲۷

۲-۱-۸- نقد فردیت‌گرایی افراطی در هنرمند..... ۲۲۸

۳-۱-۸- دیدگاه انتقادی به مدرنیته در دفاع از سنت..... ۲۲۹

۲-۸- ارزیابی نظریات سنت‌گرایان..... ۲۳۰

۱-۲-۸- یکپارچه‌انگاری جامعه مدرن و جامعه سنتی..... ۲۳۰

۲-۲-۸- لغزش در توصیفات..... ۲۴۱

۱-۲-۸- حذف بی‌دلیل تمایزات..... ۲۴۱

۳-۸- ایدئولوژیک کردن و نقش وحدت در کثرت..... ۲۴۲

۴-۸- رازآمیزی شرق..... ۲۴۶

۵-۸- لغزش در استدلال..... ۲۴۷

۱-۵-۸- تمثیل به جای استدلال..... ۲۴۷

۲-۵-۸- عدم دقت در استدلال..... ۲۴۹

۶-۸- دل‌بستگی به تئوری..... ۲۵۱

۷-۸- اصل شمول و عدم شمول..... ۲۵۴

۸-۸- مدعای عقل‌شهودی..... ۲۶۲

حاصل سخن..... ۲۶۵

منابع □..... ۲۷۱

مطابق با این روش، در این کتاب سعی شده است تا با بررسی و تحلیل منابع و اسناد موجود در این زمینه، به تبیین و تشریح نظریات و مفاهیم موجود در این حوزه پرداخته شود. در این راستا، به بررسی و تحلیل آثار و نوشته‌های نویسندگان و محققان برجسته در این زمینه پرداخته شده است. همچنین، به بررسی و تحلیل نظریات و مفاهیم موجود در این حوزه پرداخته شده است. در این راستا، به بررسی و تحلیل آثار و نوشته‌های نویسندگان و محققان برجسته در این زمینه پرداخته شده است.

پیشگفتار

محققین، پژوهش‌های بسیاری را در شاخه‌های مختلف هنر اسلامی همچون نگارگری، معماری و خوشنویسی و... انجام داده‌اند. بسیاری از این پژوهش‌ها در حوزه تفسیر معنایی و ناظر به اسلام‌شناسی است؛ از طرف دیگر، تحقیقات درخور توجهی در باب جنبه‌های صوری هنر اسلامی انجام داده‌اند. اما به نظر می‌رسد، رویکرد تطبیقی بین این دو حوزه کمتر مورد توجه قرار گرفته باشد.

شاید بتوان گفت جدی‌ترین و منسجم‌ترین رویکرد در حوزه تفسیر معنایی هنر اسلامی، جریان «سنت‌گرایی» است. بسیاری از تحقیقات انجام شده و رسالات فلسفی سنت‌گرایانی همچون تیتوس بورکهارت، سید حسین نصر و همچنین نوشته‌های فریتئوف شووان در باب هنر در کتب گوناگونش، اساساً در باب فلسفه هنر است که ایشان البته کمتر به مصادیق هنری و نیز رویکرد تاریخی پرداخته‌اند. البته برخی تحقیقات و نظریات سنت‌گرایان بالاخص تیتوس بورکهارت در کتاب‌های هنر اسلام و هنر مقدس بیشتر به مصادیق هنری می‌پردازد. اما با وجود اینکه خوانش فلسفی هنر در مباحث سنت‌گرایان آمده است، ولی نمونه آثار هنری اندکی در آن‌ها وجود دارد و تقریباً هیچ‌یک به مقوله دگرگونی مفهوم هنر در طول تاریخ نپرداخته‌اند.

پژوهش‌های انجام شده در تشریح نظریات سنت‌گرایان نیز به تحلیل این موضوعات مذکور نپرداخته‌اند. در واقع، بررسی تطبیقی میان نظریات سنت‌گرایان،